

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

3RP Ulusal Koruma Çalışma Grubu

Suriye'deki Gelişmelere Genel Bakış ve Türkiye'deki Koruma Sektörüne Etkileri

Tarih & Yer: Perşembe, 16 Ocak 2025, 10:00 – 12:30 / Zoom

Moderatör: Lara Özügergin – 3RP Ulusal Koruma Sektörü Koordinatörü (UNHCR)

Katılımcılar: AAR Japan, ARSA, CARE, Danish Refugee Council, Dünya Doktorları Derneği, ELAF, Expertise France, Genç Hayat Vakfı, Hayata Destek, HEVİ LGBTİ Derneği, Human Appeal, ICMC, ICMPD, IKGV, IOM, Kaos GL, Kırkayak Kültür Sanat ve Doğa Derneği, Maya Vakfı, MESEDER, MSYDD, MUDEM, Mülteci Hakları Merkezi, Mülteciler Derneği, Qatar Charity, REALs, Relief International, RET International, Save the Children, SEVKAR, SGDD-ASAM, SHAFAK, Türk Kızılay, UN Women, UNHCR, UNICEF, Violet Organization, World Human Relief, Yeryüzü Çocukları Derneği, YSYD

8 Aralık sonrası Suriye'deki yaşanan gelişmelere ve Koruma sektörü müdahalesi için olası etkilere odaklanan 3RP Ulusal Koruma Çalışma Grubu toplantısı, 16 Ocak 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu toplantının amacı, mültecilerin ve koruma sektörü ortaklarının ihtiyaçlarını belirlemek, koruma sektörünün önceliklerini değerlendirmek ve devam eden, bireylerin kendi inisiyatifleriyle/spontane gerçekleştirdikleri geri dönüşler bağlamında olası hazırlık faaliyetlerini gözden geçirmektir.

UNHCR Kilit Mesajları ve Güncellemeler

Göç İdaresi Başkanlığı Gönüllü Geri Dönüşler ve İzinli Çıkış-Giriş Süreçlerine İlişkin Prosedürel Güncellemeler

- UNHCR Politika Geliştirme Birimi, mevcut gönüllü geri dönüş prosedürleri ve izinli çıkış ve girişler hakkında bilgi aktarmıştır. 8 Aralık 2024 sonrasında, önceki döneme kıyasla daha fazla kişinin gönüllü geri dönüş yapmasına istinaden yayınlanan İçişleri Bakanlığı açıklamalarına bu [bağlantı](#) üzerinden ulaşılabilir. Bu açıklamada aktarıldığı gibi, son bir ayda 52 bin 622 Suriyelinin ülkelerine gönüllü dönüş yaptığı aktarılmıştır. Geri dönen 52.622 Suriyelinin 9.729'unun ailelerden oluştuğu ve bu ailelerin toplamda 41.437 kişiyi kapsadığı, geri kalan 11.185 Suriyelinin ise tek dönenlerden oluştuğu ifade edilmiştir.
- Gönüllü geri dönüşlerle ilgili izlenmesi gereken prosedürlerle ilgili bilgi aktarılmıştır. Göç İdaresi Başkanlığı'nın ilgili duyurusuna bu [bağlantı](#) üzerinden erişilebilir. Özellikle, sınır geçişlerinde herhangi bir gecikmeyi önlemek amacıyla, gönüllü geri dönüş sürecini başlatmadan önce bireylerin kayıtlı oldukları ildeki İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nden (İGİM) randevu almalarının önemi vurgulanmıştır. İGİM'lerde gönüllü geri dönüş formları doldurulmakta ve seyahat izinleri düzenlenmektedir. Geçici Koruma Kimlikleri ise sınır geçişinde geri alınacaktır. İGİM'ler için randevu sistemi kurulmuş olsa da, Suriye uyruklular hâlâ doğrudan sınır kapılarına giderek gönüllü geri dönüş başvurusunda bulunabilmektedir. Gönüllü geri dönüşlerle ilgili olarak, UNHCR gözlem mülakatlarına 12 ilde ve sınır kapılarında devam etmektedir.
- İzinli çıkış ve giriş prosedürlerinin 1 Ocak 2025 – 1 Temmuz 2025 arası devam etmesi öngörülmektedir. İlgili duyurunun detayları bu [bağlantı](#) üzerinden incelenebilir. Geçici olarak Suriye'ye giderek oradaki duruma dair gözlem yapmak isteyen hane sorumluları, bu süre içerisinde üç kere çıkış giriş yapabilecektir. Aynı sınır kapısından çıkış ve giriş yapılması gerekmektedir. Yalnızca hane sorumlusu gidebilecek olup, hane sorumlusunun seyahat edemediği durumlarda ailenin ergin bir üyesi çıkış giriş yapabilmektedir. Ayrıca, bu tür geçici ziyaretler yalnızca İGİM'ler üzerinden randevu alınarak gerçekleştirilebilmekte ve çıkış ve

girişler sırasında sınır kapılarına doğrudan başvuruda bulunmanın mümkün olmadığı aktarılmıştır.

▪ **Soru & Cevap Bölümü:**

- Eşiyle boşanma aşamasında olan bir kadının, eşi kendisinden önce Suriye'ye gidiyor (izinli çıkış/giriş prosedürleri yoluyla). Kadın da Suriye'ye izinli çıkış/giriş prosedürlerini takip etmek istemekte fakat ilgili duyuruya istinaden aileden sadece bir sorumlu kişi izinli çıkış giriş yapabilmektedir. Bu durumda kadın nasıl geri dönecek? Boşanma belgelerini sunabilir mi? Boşanma gerçekleşmediği durumda kişi izinli çıkış ve giriş yapabilecek mi?

Bahsedilen hane sorumlusu ya da bir ergin kişi çıkışı sadece izinli çıkış ve giriş için geçerlidir. Eğer gönüllü geri dönüş yapılacaksa bütün aile üyeleri gönüllü geri dönüşe dahil olabilmektedir. Bu durumda, boşanma gerçekleştiği durumda gönüllü geri dönüş yapılacaksa, kişilerin dosyaları Göç İdaresi Başkanlığı sisteminde ayrılacağı için ayrı aileler olarak değerlendirilecektir. İzinli çıkış giriş konusundaysa, giden eşin Türkiye'deki boşanma davasını ne kadar takip ettiği ve boşanma davasının hangi aşamada sonuçlanabileceğine bakmak gerekmektedir. Bazı durumlarda ailelerin bazı üyelerinin yani hane sorumluların üçüncü ülkelere çıktığı, daha önceden Suriye'ye döndükleri veya Türkiye'de olmadıkları vakalarla da karşılaşmaktadır. Bunlarla ilgili olarak da Göç İdaresi Başkanlığı tarafından vaka bazlı bir değerlendirme yapılmaktadır. Gönüllü geri dönüş veya izinli çıkış girişlerle ilgili bütün sorular, YİMER 157 hattına iletebilmektedir.

- Çocukları eğitimine devam eden aileler hakkında gözlemlerinizi nelerdir? Geri mi dönmekteler yoksa beklemekteler mi?

Her iki durum da gözlemlenmektedir. Bazı aileler dönem veya akademik yıl sonunu beklerken, diğerleri geri dönmeyi tercih etmiştir.

- Son gelişmelerin ardından, Geri Gönderme Merkezlerinden yapılan gönüllü geri dönüş talepleriyle ilgili gözleminiz nedir?

Gönüllü geri dönüşün mülteci hukukunun bir kavramı olduğunu hatırlamak önemlidir. Dolayısıyla bu prosedürler geçici koruma kapsamındaki kişiler için geçerlidir. Geri Gönderme Merkezlerinde tutulan kişiler bu kategoriye girmemekte olup, geri dönüş prosedürleri farklıdır. Geri Gönderme Merkezlerinden yapılan dönüşler, mevzuattaki diğer prosedürler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

- Kayıtsız bireyler için gönüllü geri dönüş prosedürü nedir? Buldukları ildeki İGİM'lere mi yoksa sınır kapılarına mı başvurmaları beklenmektedir? Ayrıca, kayıtlı bir birey kayıtlı olduğu ilden farklı bir ilde ikamet ediyorsa, randevuyu nereden almalıdır?

Kayıtlı bireyler, randevularını kayıtlı oldukları illerde randevu.goc.gov.tr üzerinden alabilirler ve ayrıca sınır kapılarına da başvurabilirler. Kayıtsız bireylerin ise buldukları ildeki İGİM'lere başvurmaları gerekmektedir. Bununla birlikte, doğrudan sınır kapılarına da başvurabilirler. Burada kayıt altına alınarak ilgili formlar ve belgeler kendilerine verilecektir. Kapasite ve artan başvuru sayıları göz önünde bulundurulduğunda, Göç İdaresi Başkanlığı, randevu mekanizmasını sistematik hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu, kişilerin izin almadan seyahat etmelerini ve eksik belge veya benzeri nedenlerle sınır kapılarında prosedürlerin tamamlanmasını beklemelerini önlemeye de yardımcı olacaktır.

Güncel Durumla Alakalı Kilit Mesajlar

- 3RP Eğitim Sektörü Koordinatörü, Eğitim sektörünün çeşitli senaryolar üzerinde çalıştığını aktarmıştır. Suriye'deki eğitim sistemine entegrasyon, Türkiye'den alınacak olan belgelerle

alakalı konular, dil kursları ve altyapı sorunları gibi durumların tartışıldığı aktarılmıştır. Sektör toplantılarında daha detaylı bilgi aktaracaklarını iletmiştir. Sektöre dahil olmak kişiler sektör iletişim bilgisine bu [sayfa](#) üzerinden erişebilmektedir.

- UNHCR'in mevcut durumla alakalı pozisyonunu aktaran belgeye bu [bağlantı](#) üzerinden erişilebilmektedir. Şu anda, UNHCR toplu gönüllü geri dönüşleri teşvik etmemektedir. Konuya istinaden, Göç İdaresi Başkanlığı ve mültecilerin bazı operasyonel ihtiyaçları tespit edilmektedir.

UNHCR'in Topluluklarla İletişime İlişkin Kilit Mesajları

- UNHCR Topluluklarla İletişim Birimi, Suriye'deki son gelişmeler ve gönüllü geri dönüşlere ilişkin sıkça sorulan soruları (SSS) ve bu sorulara verilen doğrulanmış yanıtları içeren özel bir bölümün, hem Arapça hem de İngilizce olarak UNHCR Yardım Sayfası'na eklendiğini aktarmıştır. Suriyeli mültecilerin ve ortakların değişen durumu anlamalarına yardımcı olmak için kapsamlı ve güncel bilgiler sağlayan sayfaya [buradan](#) ulaşılabilir. Yardım sayfasındaki SSS ve doğrulanmış yanıtlar dört kategori altında düzenlenmiştir: Medeni durumla alakalı meseleler, Geçici koruma ile ilgili konular, UNHCR ile ilgili bilgiler (örneğin üçüncü ülkeye yerleştirme), ve Hareket prosedürleri. Kurumlar Arası Sıkça Karşılaşılan Sorular Aracı'na ortaklar tarafından iletilen sorular da düzenli olarak topluluklarla iletişim ve başka ilgili birimlerle paylaşılmaktadır. Bu araç aracılığıyla iletilen sorular, UNHCR Yardım Sayfası'na da dahil edilecektir.

3RP Türkiye Bölümünde 2025'e Yönelik Önemli Güncellemeler

- 3RP Sektörler Arası Koordinatörü, gönüllü geri dönüşlere ilişkin koordinasyonun, hem Türkiye hem de bölgesel düzeyde 3RP şemsiyesi altında yürütüleceğini aktarmıştır. 3RP Kalıcı Çözümler Çalışma Grubu tekrar canlandırılacak ve sektörler arası ve kesşimsel bir platform olacaktır. Bu çalışma grubu daha az sayıda katılımcıyla işleyecek olsa da sektör koordinatörleri kendi sektörel gruplarının belirlediği ihtiyaç veya talepleri bu platforma aktaracaktır.
- 3RP 2025 Türkiye bölümüne ek bir çağrıya çıkılması da şu anda gündemde olup, Mart ayında başlatılması ön görülmektedir.
- Ek olarak, operasyonel acil durum planlarının da değişen bağlama istinaden güncellenmesi gündemdedir.
- Önümüzdeki aylarda, sektörel öncelikleri belirlemek ve 3RP 2025'in de ötesinde ek fon ihtiyaçları varsa değerlendirmek amacıyla ortaklarla iletişim halinde olunacaktır.

3RP Bilgi Yönetimi Araçları

- **Sıkça Karşılaşılan Sorular Aracı:** Suriye'ye gönüllü geri dönüşlere ilişkin paydaşlardan gelen soruları toplamak ve paylaşmak amacıyla bir sıkça karşılaşılan sorular aracı oluşturulmuştur. Bu araç, sıkça karşılaşılan soruların yönetimi ve ele alınması için merkezi bir kaynak görevi görmeyi, imkanlar ölçüsünde farklı paydaşların en acil endişelerine dair daha net bir anlayış sağlamayı, iletişimin doğruluğunu artırarak ve kanıta dayalı karar almayı geliştirerek kurumlar arası iletişimi topluluk uygulamalarıyla uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu [bağlantı](#) aracılığıyla ilgili araca sorular gönderilebilmektedir.
- **Suriye'deki Hizmetlerin Haritalandırılması (Türkiye'den yapılacak yönlendirmeler için):** Suriye'deki hizmetlerin haritalandırıldığı internet sayfasına bu [bağlantı](#) üzerinden erişilebilmektedir. Zaman içinde Suriye'de daha fazla hizmet sağlayıcının faaliyete geçmesiyle birlikte bu platformun da yaygınlaşması beklenmektedir.
- **Toplumsal Nabız Anket Çalışması:** Mevcut durumun hassasiyeti göz önünde bulundurularak ve mülteciler arasında en kısa sürede Suriye'ye dönmeleri beklendiği yönünde bir kaygı ve algı oluşmasını önlemek amacıyla UNHCR, niyet anketlerinin koordineli ve ortaklaşa bir yaklaşımla

yürütülmesini teşvik etmektedir. Bu nedenle, Türkiye’de kalmayı farklı sebeplerden ötürü tercih eden ve gönüllü geri dönüş yapmayı düşünen kişilerin ihtiyaçlarını ve beklentilerini ortak bir biçimde tespit edebilmek adına Toplumsal Nabız (Community Pulse) adı verilecek olan bir kurumlar arası niyet anketi yapılması planlanmaktadır. Suriyelileri hedefleyen bu anket, 3RP Kurum Ararası Koruma İhtiyaç Analizi’ne kıyasla daha küçük bir örnekleme gerçekleştirilecektir. Anketin düzenli olarak gerçekleştirilmesi gerekeceğinden, veri toplama döngüleri şimdilik Şubat, Mayıs, Ağustos (Kurumlar Arası Koruma İhtiyaç Analizi aracılığıyla) ve yıl sonu olarak planlanmakta olup, sonuçlar katılımcı kurumlarla paylaşılacaktır. Ayrıca, bu anket metodolojik olarak Türkiye bağlamına uyarlanacak ve elde edilen veriler, bölgesel analizlerle karşılaştırılabilecektir. Önümüzdeki günlerde anket ortaklarla paylaşılarak geri bildirim alınacak olup, Ocak ayı sonuna doğru resmi olarak veri toplanmaya başlanması beklenmektedir. Bu girişimin amacı, genel bir durum analizi oluşturmak ve daha sonraki aşamalarda özel ihtiyaç grupları için daha detaylı çalışmalar yapılmasını teşvik etmektir. Toplumsal Nabız Anketi nicel bir girişim olarak tasarlanmış olsa da, UNHCR’in Kurumlar Arası Koordinasyon Birimi, ortakların bireysel nitel veri toplama girişimlerini desteklemek için bir soru bankası oluşturmayı da değerlendirmektedir.

Koruma Riskleri ve Endişelerine İlişkin Ortakların Gözlemleri

Toplantı sırasında ortaklar, koruma riskleri ve mevcut bağlamla ilgili endişeleri hakkındaki gözlemlerini paylaşmışlardır. Bu çıktılar tematik başlıklar altında aktarılmaktadır:

Kayıp Kişilerin Tespiti:

- Toplantı sırasında Türk Kızılay Aile Bağlarının Yeniden Tesisi birimi, kayıp kişilerin araştırılmasına istinaden izlenmesi gereken prosedürlerle ilgili bilgi aktarmıştır.
- Kayıp kişilerin tespiti süreçlerini başlatmak ve takip etmekten sorumlu kurum ICRC’dir. Bu amaçla, Şam’daki ICRC Delegasyonu, vakaların bildirilmesi ve tespit taleplerinin iletilebilmesi için WhatsApp kanalı kurulmuştur. İlgili iletişim kanalları aşağıda paylaşılmıştır.
- **İletişim Kanalları:**
 - Suriye içinde ABYT Hatları (Pazar-Perşembe iş saatlerinde):
 - Eski tutuklular için iletişim ve aile birleştirme desteği: 0953555431
 - Yakınlarını arayan aileler: 0936033628
 - Yurtdışından Gelen Talepler için Ön Büro:
 - Yeni kayıp araştırma talepleri için Numara (Whatsapp üzerinden ulaşılabilir): +41 79642 7594
- Yukarıda belirtilen telefon numaraları ile ICRC Şam Delegasyonuna ulaşamayan kişiler, kişisel veri içermeyen spesifik sorularını dam_tracing_services@icrc.org adresine iletilebilirler.
- Türk Kızılay aile birleşimi veya kayıp kişilerin tespiti kapsamında bir rol/sorumluluk almayacaktır. Türk Kızılay, talep üzerine tutuklanma belgesi sağlayacaktır. Buna istinaden, daha önce Suriye’de tutuklu olup Türkiye’ye gelmiş kişilerden veya birinci derece aile yakınlarından (Türkiye Cumhuriyeti vatanadaşı ve/veya Yabancı uyruklu) gelen doğrudan “Tutuklanma Belgesi/İddianamesi” talepleri e-posta üzerinden [Genel Merkez Aile Bağlarının Yeniden Tesisi Ekibine](#) iletilebilmektedir.

Bilgilendirme İhtiyaçları:

- Ortaklardan biri, Suriye’ye geçiş yapmaya çalışan bireylerden ödeme talepleri alındığına dair bilgi paylaşmıştır. Bazı ödemelerin gümrük işlemleri kapsamında talep edilebileceği belirtilirken, bu konuda net düzenlemelerin bulunmaması nedeniyle konunun özel olarak izlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ortaklara, konuya açıklık getirilmesi için YİMER hattını aramaları tavsiye edilmektedir. Ek olarak, bir ortak, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almış

Suriyelilerden, Suriye'ye girişte 420 ABD Doları ödeme talep edildiğini ve sadece sınırlı gün boyunca kalmalarına izin verildiğini belirtmiştir. Bu durumun, bazılarının Suriye'ye farklı ülkeler üzerinden giriş yapmaya çalışmasına yol açabileceği ifade edilmiştir. Buna yanıt olarak, UNHCR Politika Geliştirme Birimi, gönüllü geri dönüş prosedürünün yalnızca geçici koruma altındaki bireylere (Suriyeli vatandaşlar, vatansız kişiler ve Suriye'den gelen ve geçici koruma altındaki Filistinliler dahil) uygulandığını, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almış Suriyelilerin bu prosedür kapsamına dahil olmadığını netleştirmiştir.

- Ortaklar, 1 Temmuz (İzinli çıkış ve girişler için verilen süre aralığı) sonrasında konteyner kentlerin kapanacağı ve bu tarihten itibaren kişilerin ücretli olarak ikamet iznine başvurması gerekeceği yönünde yanlış bilgiler dolaştığını aktarmıştır.
- Sosyal medya, temel bilgi kaynağı olarak kullanılmaktadır ancak burada teyit ve güvenilirlik sıkıntısı yaşanmaktadır. Mültecilerin, İGİM'lere başvurularının gönüllü geri dönüş talebi olarak anlaşılacağından korktukları ve bu nedenle İGİM'lere başvurmaktan çekindikleri aktarılmıştır.
- İzinli çıkış girişler konusunda güvensizlik yaşadığını belirten ve Türkiye'ye tekrar dönemeyeceğinden endişe duyan bazı Suriyelilerin olduğu ifade edilmiştir. Bu kişilerin, "Suriye'de evim var dersem, yarın öbür gün bana neden tekrar Türkiye'ye geldin derler mi?" gibi kaygılar taşıdığı aktarılmıştır. İzinli gidenlerin geri dönemediğine dair bazı bireysel vakaların yaşanmış olabileceği aktarılmıştır. Ancak bu bilginin teyit edilmediği için doğru olmayabileceği, söz konusu kişilerin Aralık sonunda da çıkış yapmış olabileceği ifade edilmiştir. Bu kişilerin geri dönüp dönemediklerinin izlenmesi önemlidir.
- Hem mülteci topluluğu içinde hem de ortaklar arasında bilgi ihtiyaçlarına dair genel bir belirsizlik bulunmaktadır. Ortaklar, yerel makamların mültecilerin ve koruma ortaklarının bilgi ihtiyaçlarını ele almak konusunda daha aktif bir rol üstlenmesini önermektedir. Bu doğrultuda, yerel makamların kapasitelerinin artırılması için çaba gerektiği belirtilmektedir.
- Ortakların, mültecilerden gelen sorulara, doğrulanmış veriler ve kurumlar arası düzeyde paylaşılan bilgiler temelinde yanıt vermeleri teşvik edilmektedir. Ancak cevaplanmayan soruların Kurumlar Arası Sıkça Karşılaşılan Sorular Aracı'na iletilmesi gerekmektedir. Maddi yardımlar, genel yardımlar ve gönüllü geri dönüşlere ilişkin hukuki ve idari süreçler gibi konuların daha çok sorulduğu aktarılmıştır. Ayrıca, konut, güvenli barınma ve güvenlik endişeleri gibi başlıkların da öne çıkan çıktılar arasında olduğu belirtilmiştir. Kadınlardan, Suriye'deki TCDSŞ ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili pek çok soru alındığı aktarılmıştır. Engelli bireylerin bakımverenlerinin de sağlık hizmetleri ve uzmanlaşmış hizmetlere erişim konusunda endişelerini dile getirmeye devam ettiği aktarılmıştır. Bu bireylerin, ilaç ve ilaçların ücretleriyle ilgili bilgileri akrabalarından almakta olduğu aktarılmış ve sağlık hizmetlerine erişimin geri dönme kararlarını belirleyen önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Sınır Kapılarındaki Durum ve İhtiyaçlar

- Ortaklardan biri, geçtiğimiz haftalarda Karkamış sınır kapısına bir ziyaret gerçekleştirildiğini aktarmıştır. Aynı gün içinde işlemleri tamamlanamayan bireyler için konaklama ihtiyacı olduğu ve bu konuda İl Göç İdaresi'nin destek sağladığı ifade edilmiştir. Ancak Hatay'da İl Göç İdaresi'nin konaklama için yönlendirme yapmadığı durumlarda koruma ihtiyacı ortaya çıktığı ve bu hususta kurum içinde koruma birimleri olarak nasıl destek sağlanabileceğinin tartışıldığı aktarılmıştır. Ancak Hatay'daki Göç İdaresi Başkanlığı'nın konaklama için yönlendirme sağlamadığı durumlarda koruma ihtiyaçları arttığı belirtilmiştir. Ortaklar, benzer durumlarda ne tür bir destek sağlanabileceği konusunda kurum içi görüşmelerin yapıldığını iletmişlerdir.
- Özellikle sınır geçişine izin verilmeyen kişiler için barınma öncelikli bir ihtiyaç durumundadır. Bu kişiler, tüm eşyalarıyla geldikleri için, ikamet illerine geri dönmeleri konusunda sorun

yaşamaktadır. Hatay Cilvegözü'ndeki barınma kapasitesinin oldukça sınırlı olduğu ve küçük bir kontenjan ile STK'lar aracılığıyla yürütüldüğü aktarılmıştır.

- Engelli bireylerin (örneğin tekerlekli sandalye ile gelenler) sınır kapılarına erişimi de önemli bir zorluk olarak tespit edilmiştir.

Özel İhtiyaç Sahibi Bireyler:

- Özel ihtiyaç sahibi ve engelli bireylerle ilgili gözlemler, bu kişilerin Suriye'ye geri dönüşe ilişkin ciddi endişeleri olduğunu ortaya koymaktadır. Engelli bireyler, yardımcı cihazlara ihtiyaç duymaları, sağlık hizmetlerine sürekli erişim gereksinimi ve Suriye'deki sağlık sistemini çevreleyen belirsizlik nedeniyle geri dönmeye isteksizdir.
- Ortaklar, Suriye'ye dönüşler konusunda bireylerin endişelerini ve görüşlerini daha iyi anlamak için tarama ve bireysel ihtiyaç değerlendirme araçlarını yeniden gözden geçirdiklerini iletmıştır. Bu sorular geri dönüşleri teşvik etmek için değil, mevcut ihtiyaçları belirlemek için tasarlanmıştır.

Çocuk Koruma ve Eğitim:

- Özellikle vesayet belgelerinin bulunmadığı ayrı düşmüş çocuklarla ilgili olarak gönüllü geri dönüş sürecinde sorunların devam ettiği aktarılmıştır. Birincil bakımverenlerinin Suriye'de olduğu veya çocukların geniş aile üyeleri tarafından bakım gördüğü durumlarda, birçok çocuğun velayet/vesayet süreçleri tamamlanmamıştır. Katılımcılar bu tür vakaların sayısının artacağını öngördüklerini aktarmıştır.
- Gitmeyi düşünen ailelerin çocuklarını okuldan alma riski bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca, eğitim denkliğiyle ilgili çok sayıda soru alındığı da bildirilmiştir.
- Çocuklar ve gençler arasında geri dönme isteğinin yetişkinler ve yaşlılara kıyasla daha az olduğu ve bu durumun aile içinde fikir ayrılıklarına yol açtığı ifade edilmiştir.
- Geri dönen veya dönmeyi düşünen bazı ailelerin çocuklarını Türkiye'de bıraktığı veya bırakmayı düşündükleri gözlemlenmiştir. Özellikle tek ebeveynli hanelerde çocukların sınırdan geçişine ilişkin sorunlar yaşandığı gözlemlenmiştir. Örneğin, bir ebeveynin vefat etmesi durumunda ölüm belgesinin temin edilmesi gerekmektedir. Ancak bu belgelerin temininin oldukça zor olmasından ötürü sınırdan bekleyen bireyler geri dönüşlerini gerçekleştirememektedir. Bu nedenle, bu durumda izlenecek yaklaşımın tartışılması gerektiği ifade edilmiştir. Ek olarak, muvafakatname alma konusunda önemli sorunlar bildirilmekte ve ortaklar bu konuda uygulamada farklılıklar gözlemlenmektedir.
- Kişilerin geri dönüşle ilgili kaygılarını paylaştığı bazı durumlar olduğu belirtilmiştir. Özellikle okulların kapanmasının ardından geri dönüş veya izinli çıkış giriş talebi dile getirilmektedir. Okulların tatil olmasıyla birlikte sınır kapılarında yoğunluk yaşanacağı beklendiği aktarılmıştır. İzinli çıkış ve girişler için son tarihin (1 Temmuz) okulların kapanma tarihine istinaden uzatılmasının kişilerin taleplerine katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

Hukuki Destek:

- Türkiye Barolar Birliği (TBB)-UNHCR adli yardım projesinin 2025 uygulamasına dair bilgi ihtiyacı sorusuna istinaden, UNHCR-TBB iş birliği çerçevesinde yürütülen adli yardım bileşeninin 2025 yılında da devam edeceği ve bu kapsamda katılacak barolar ile TBB arasında protokollerin yapılmakta olduğu belirtilmiştir. Protokollerin tamamlanmasının ardından sistem üzerinden dosya sunumu mümkün olacağı ve ayrıca, hukuk kliniklerinin de hizmetlerine aynı şekilde devam ettiği aktarılmıştır.
- UNICEF ve Türkiye Barolar Birliği'nin ortak bir adli yardım projesi olan Depremden Etkilenen Çocuklar ve Aileleri İçin Hukuki Güçlendirme, Yardım ve Koruma (LEAP) Programı'na, depremden etkilenmiş olan herkes çocukları ilgilendiren dava ve başvurular için adli yardım

desteğine başvurabilmektedir. Programın kapsadığı iller, Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mersin, Osmaniye, Şanlıurfa'dır. Fakat, programın adli yardım bileşi şu anda 14 pilot ilden 11'inde (Elazığ, Ankara ve Osmaniye hariç¹) aktif durumdadır ve programın kapsamının önceki dönemlerdeki gibi devam ettiği belirtilmiştir. Ayrıca, mobil hukuki erişim bileşeninin (YASA Aracı) şu anda Şanlıurfa'da faydalanıcılara hukuki danışmanlık sağladığı aktarılmıştır. Soybağına ilişkin hukuki başvurular ve davalar, velayet ve vesayet başvuruları ile DNA test ücretleri dahil olmak üzere karşılanmaktadır. Bu nedenle, gönüllü geri dönüş yapmak isteyen ancak velayet/vesayet sorunları nedeniyle geri dönüş yapamayan Geçici Koruma Kimlik Kartı sahipleri, belirtilen illerin Barolarına yönlendirilerek bu sorunlarla ilgili hukuki yardım hizmetlerinden faydalanabilirler.

Nakit Temelli Destek ve Geçim Kaynakları:

- Nakit desteğiyle alakalı olarak, UNHCR toplu gönüllü geri dönüşleri teşvik etmediği için şu anda dönüşe özel nakit yardımı da tartışılmamaktadır. Fakat lojistik destek yardımı talepleri alınmakta ve bunların olası çözümü üzerine çalışılmaktadır. Bu konuyla alakalı daha detaylı tartışmalarda yer almak isteyen ve özellikle koruma amaçlı nakitle alakalı olarak duyum alan ortaklar, 28 Ocak'ta gerçekleştirilecek Nakit Temelli Yardımlar Teknik Çalışma Grubu'nun toplantısına katılabilirler. Kayıt formu: <https://forms.office.com/e/31Qy5hm7MY>
- Ortaklar, ekonomik kaygılar nedeniyle, bazı ailelerde, ailenin maddi açıdan en fazla katkı sağlayan bireyinin Türkiye'de kaldığını, geri kalan ailenin ise gönüllü olarak Suriye'ye döndüğü durumlarla karşılaşmıştır.
- Yer değiştirme ve ulaşım desteği talepleri sıkça dile getirilmektedir. Bazı Suriyeliler, ulaşım desteği sağlanması durumunda Suriye'ye dönmeyi düşünebileceklerini belirtmiştir. Ayrıca, ortaklar taşınmazlar ile ilgili sorular almaya devam etmektedir.

3RP Koruma Sektörü için Öneriler

- 3RP Ulusal Koruma Çalışma Grubu, ortaklarla bilgi ihtiyaçları ve prosedürel güncellemeler konusunda e-posta yoluyla düzenli olarak bilgi paylaşmaya devam edecektir. Bilgilendirme çabaları, mültecilere menşe bölgelerindeki koşullar hakkında alakalı, güvenilir ve erişilebilir bilgiler sağlamak için çeşitli kanalları kullanmaya odaklanmalıdır. Güvenli ve insan onuruna yakışır gönüllü geri dönüş hakkında tutarlı mesajlar sağlamak için kapsamlı bir iletişim stratejisi geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Menşe ülkeye geri dönmeyi bireysel bir tercih olduğunu vurgulamak da önemlidir.
- Konunun hassasiyeti ve yeni ortaya çıkan bir durum olması göz önünde bulundurularak, çeşitli eğitimlerin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu konuyla alakalı olarak 3RP Ulusal Koruma Sektörü Koordinatörü, UNHCR içinde ilgili birimlerle iletişime geçecektir.
- Ortakların hukuki danışmanlık ve destek sağlama kapasitelerini artırmaları tavsiye edilmektedir. Bu konu, özellikle 3RP ek başvurusu kapsamında dikkate alınmalıdır.

¹ İletişim Bilgileri:

- Adana Barosu Adli Yardım Merkezi 0 322 359 22 24
- Adıyaman Barosu Adli Yardım Merkezi 0 416 216 13 51 / 0 533 350 95 59
- Antalya Barosu Adli Yardım Merkezi 0 535 106 80 76
- Diyarbakır Barosu Adli Yardım Merkezi 444 78 21
- Gaziantep Barosu Adli Yardım Merkezi 0 342 230 63 72
- Hatay Barosu Adli Yardım Merkezi 0 326 215 18 77
- Kahramanmaraş Barosu Adli Yardım Merkezi 0 344 211 11 27
- Kilis Barosu Adli Yardım Merkezi 0 348 813 49 76
- Malatya Barosu Adli Yardım Merkezi 0 422 326 28 70
- Mersin Barosu Adli Yardım Merkezi 0 324 337 45 30-31
- Şanlıurfa Barosu Adli Yardım Merkezi 0 414 313 28 28

- Ortaklar, Suriye'ye geri dönmeyi düşünmeyecek önemli bir nüfus olacağını belirtmektedir. Bu nedenle, Koruma Sektörü planlama ve programlama süreçlerinde Türkiye'de kalacak kişileri de göz önünde bulundurmaya devam etmelidir.
- Ev sahibi ülkelerin, Suriyelilere uygulanan koruma programlarını askıya almaması veya sonlandırmaması gerektiği aktarılmıştır. Bazı hassas grupların (örneğin kadınlar, toplumsal cinsiyetle ilgili profiller, yeni otoritelerle ilgili kaygıları olan kişiler) Suriye'deki koşullar değişse bile hala koruma ihtiyacı olacağı aktarılmıştır.
- Koruma taramalarının güçlendirilmesi ve özellikle ailelerin ayrı düşmesi ile refakatsiz ve ayrı düşmüş çocuklara ilişkin durumların erken tespit edilip yönlendirilmesi konularında hazırlıklı olmanın kritik öneme sahip olduğu aktarılmıştır. Bu konuya istinaden, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Göç İdaresi Başkanlığı ile savunuculuk ve diyalogun kritik öneme sahip olduğu belirtilmiştir.
- Koordineli bir şekilde odak grup görüşmeleri ve anketler uygulanmalıdır. Mültecilerle odak grup görüşmeleri yürütülmesi, amaçlanan, devam eden veya geçmişteki geri dönüşlerin ardındaki nedenleri anlamak ve dönüşü elverişli alanları belirlemek için önemlidir. Ayrıca, dönüş motivasyonlarının anlaşılabilmesi adına da düzenli niyet anketleri yapılmalıdır.
- Menşe ülkelerdeki koşul ve geri dönüş olasılıkları konusunda devam eden diyalogun sürdürülebilmesi için mevcut geri bildirim, şikâyet ve yanıt mekanizmalarının erişilebilir ve etkili bir şekilde kullanılabilir olmaları gerekmektedir.
- Koruma izleme faaliyetleri, korumayla ilgili endişeleri tespit etmek ve ele almak için güçlendirilmelidir. Destek ve savunuculuk girişimleri, koruma ortaklarından alınan geri bildirimlere ve devam eden savunuculuk çabalarına dahil edilmelerini sağlamak adına UNHCR ile durum analizlerinin düzenli olarak paylaşılmasına odaklanmalıdır.
- Operasyonel iş birliği ve koordinasyon çabaları, iletişim stratejileri geliştirmek, 3RP stratejisi doğrultusunda hazırlık eylemlerini güçlendirmek ve sektör olarak acil durum planlarının güncellenmesine katkıda bulunmak için kilit ortaklar ve fon sağlayıcı kuruluşlarla işbirliği yapmaya odaklanmalıdır.